

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

materiały z badań

MIROSŁAW DRYGAS¹

ZMIANY W ROLNICTWIE USA W ŚWIETLE SPISU ROLNEGO 2012

Streszczenie: W opracowaniu przedstawiono główne wyniki spisu rolnego przeprowadzonego w USA w 2012 roku. Na tej podstawie i w odniesieniu do trzech poprzednich spisów przedstawiono główne kierunki przemian strukturalnych w rolnictwie amerykańskim. Stwierdzono kontynuację procesu koncentracji gospodarstw, przy jednoczesnym znacznym ubytku ziemi rolniczej. Zanotowano proces starzenia się farmerów oraz silne występowanie zjawiska dwuzawodowości. Zaobserwowano rosnącą kapitałochłonność produkcji rolniczej w warunkach niekorzystnego kształtowania się nożyc cen. Jednocześnie stwierdzono zmniejszanie się roli renty politycznej na rzecz renty ekonomicznej w kształtowaniu dochodów w rolnictwie. Wykazano, że mniej niż połowa farm uzyskiwała zysk netto.

Słowa kluczowe: Spis Rolny 2012, koncentracja farm, ubytek ziemi rolniczej, starzenie się rolników, wielozawodowość, kapitałochłonność, sprzedaż bezpośrednia, zysk netto

Ze względu na swój potencjał produkcyjny i zarazem eksportowy, wyrażający się w wytwarzaniu nadwyżki produktów żywnościowych w stosunku do potrzeb rynku wewnętrznego, rolnictwo w USA stało się jednym z największych graczy na globalnych rynkach rolnych. Z tego powodu stan i dynamika rozwoju rolnictwa amerykańskiego budzi żywe zainteresowanie na całym świecie.

W państwach członkowskich Unii Europejskiej (UE) zainteresowanie to ma szczególny charakter w związku z zaawansowaniem negocjacji w sprawie Transatlantyckiego Partnerstwa Handlowego i Inwestycyjnego², którego integralną i znaczącą częścią jest obszar dotyczący wolnego handlu rolnego. Umowa ta w wielu państwach i środowiskach w UE jest postrzegana jako zagrożenie dla rozwoju rolnictwa unijnego i budzi wiele kontrowersji³.

¹ Autor jest pracownikiem naukowym Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.

² Transatlantic Trade and Investment Partnership – TTIP.

³ Umowa pomiędzy USA i UE obejmująca w zasadzie pełne spektrum handlu i inwestycji, planowana do zawarcia w 2015 roku.

Okazję do analiz i ocen przemian w rolnictwie amerykańskim i głównych kierunków jego rozwoju stwarzają ogłoszone wyniki ostatniego, już 28. w historii USA, spisu rolnego⁴.

UWAGI METODOLOGICZNE

Na wstępie kilka uwag metodologicznych porządkujących kwestie definicyjne. Najważniejsza z nich dotyczy definicji farmy, zasadniczo odmienna od przyjętej w Polsce.

Na użytek spisu rolnego farmę zdefiniowano jako jednostkę, na terenie której w ciągu roku spisowego wyprodukowano i następnie sprzedano produkty rolne o wartości nie mniejszej niż 1000 USD. Za takową uznawano również farmę, która posiadała potencjał, aby spełniać wyżej wymienione kryteria, ale wskutek różnych obiektywnych przyczyn, jak np. gradobicie czy powódź, nie mogła osiągnąć takich wyników sprzedaży. Warto podkreślić, że tak sformułowaną definicję stosuje się w spisach rolnych w USA już od 1974 roku⁵.

Wszystkie dane wyrażane wartościowo zaprezentowano w opracowaniu w cenach bieżących, nie uwzględniając stopy inflacji.

Analizując wsparcie rządowe nie wnikano w szczegóły, z jakiego tytułu i na jakiej podstawie farmerzy otrzymywali wsparcie z tych środków. Generalnie są to środki pozyskiwane przez farmerów w ramach realizowanej w USA polityki rolnej, której zakres i zasady definiowane są w ustawach rolnych, popularnie określanych jako Farm Bill. W przypadku analizowanych spisów 2007 i 2012 były to dwie różne ustawy rolne, pierwsza z 2002 roku, a druga z 2008⁶.

W opracowaniu posłużono się pojęciem *kierownik farmy* jako odpowiednikiem używanego w amerykańskim spisie rolnym terminem *principal operator*. Jest to pojęcie tożsame z używanym w polskiej literaturze przedmiotu *kierownik gospodarstwa*.

W wynikach spisu 2012 zapewniona została porównywalność dla większości danych wynikowych wykorzystywanych w opracowaniu, pochodzących z czterech kolejnych spisów z lat 1997, 2002, 2007 i 2012. Stąd też w prezentacji wyników skupiono się w głównej mierze na analizie danych z okresu obejmującego lata 1997–2012, a tylko w nielicznych przypadkach do analizy zostały wykorzystane dane z lat 2007–2012 i wyłącznie dla 2012 roku. Z tego też wynika główny cel opracowania, jakim jest przedstawienie obrazu rolnictwa amerykańskiego w 2012 roku na tle zachodzących zmian w analizowanym okresie 15 lat dzielących spis z 1997 roku z jego aktualną edycją.

ZMIANY ZACHODZĄCE W ROLNICTWIE AMERYKAŃSKIM W LATACH 1997–2012

W analizowanych latach notowano kontynuację procesu zmniejszania się liczby farm, któremu towarzyszył proces wypadania z użytkowania ziemi rolniczej. Liczba

⁴ W opracowaniu wykorzystano wyniki spisu rolnego 2012 ogłoszone w maju 2014 roku (Census of Agriculture 2012, USDA, May 2014).

⁵ *Statistical Abstract of the United States: 2012*, U.S. Census Bureau, s. 533.

⁶ *The Farm Security and Rural Investment Act of 2002* oraz *The Food, Conservation and Energy Act of 2008*.

farm zmniejszyła się o około 106 tys., jednak w 2007 roku zanotowano odstępstwo od tego trendu, wyrażające się wzrostem liczby farm do wielkości największej w analizowanym okresie. Odstępstwo od wieloletniego trendu zmniejszania się liczby farm w USA mogło wynikać z występujących w tym okresie tzw. szoków cenowych, przejawiających się gwałtownym wzrostem cen na globalnych rynkach, co przy przyjętej definicji farmy spowodowało, że większa liczba drobnych farm osiągnęła wyższą sprzedaż niż 1000 USD, niż to mogłoby mieć miejsce przy w miarę stabilnym trendzie wzrostu cen na rynkach światowych.

Jednocześnie w tym samym okresie zanotowano znaczny ubytek powierzchni użytkowanych gruntów rolnych, sięgający około 40,3 mln akrów. Ilustracją skali ubytku może być fakt, że była to powierzchnia o około 10% większa niż ogólna powierzchnia użytków rolnych w Polsce odnotowana w 2010 roku⁷.

Średnia powierzchnia farm wykazywała niewielką zmienność, oscylując wokół 430 akrów, jedynie w 2007 roku zanotowano znaczące zmniejszenie ich średniej powierzchni. Podobnie jak w przypadku liczby farm, tak i w tym przypadku był to wynik szoków cenowych, powodujących wzrost udziału najmniejszych obszarowo farm, kwalifikujących się z tytułu wielkości sprzedaży w zbiorowości objętej spisem i w ten sposób wpływających na zmniejszenie średniej powierzchni farmy w USA.

TABELA 1. Zmiany liczby farm, ich powierzchni i średniego obszaru oraz średni wiek kierowników farm w latach 1997–2012

TABLE 1. Changes in the number of farms, their area and the average area and the average age of farmers in the years 1997–2012

Wyszczególnienie	Lata				Dynamika 2012/1997 (w %)
	1997	2002	2007	2012	
Liczba farm (w tys.)	2 215	2 128	2 204	2 109	95,2
Powierzchnia farm (mln akrów*)	954,8	938,3	922,1	914,5	95,8
Średnia powierzchnia farmy (w akrach)	431	441	418	434	100,7
Średni wiek farmera (w latach)	54,0	55,3	57,1	58,3	108,0

*1 akr = 0,4046 ha

Źródło: 2012 *Census of Agriculture, United States, Summary and State Data*, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

W badanym okresie zanotowano zjawisko starzenia się kierowników farm, co wyraziło się we wzroście średniego wieku z 54,0 lat w 1997 roku, do 58,3 w 2012 roku (tab. 1).

Jednocześnie w 2012 roku około 1/3 kierowników gospodarstw miała 65 lat i blisko 2/3 więcej niż 55 lat. Z kolei w grupie do 35 lat było tylko 5,7% kierowników gospodarstw. Przytoczone dane wskazują, że rolnictwo amerykańskie stoi przed poważnymi wyzwaniami związanymi ze zmianami demograficznymi (tab. 2).

Analiza danych w przekroju grup obszarowych wykazała kontynuację procesu polaryzacji struktury obszarowej farm. Przy generalnym zmniejszeniu się liczby farm (o 5% w okresie 1997–2012), zanotowano zwiększanie się liczby farm w dwóch najniższych grupach obszarowych, tj. 1–9 i 10–49 akrów, odpowiednio o 18,2 tys. i 58,6 tys. oraz w grupie obszarowej powyżej 2000 akrów – o 7,8 tys. W pozostałych grupach

⁷ [Gospodarstwa rolne w Polsce na tle... 2013, s. 20].

TABELA 2. Struktura wieku kierowników farm według grup wiekowych w 2012 roku
TABLE 2. The age structure of farmers by age group in 2012

Grupa według wieku (w latach)	Do 25	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75 i więcej
Liczba kierowników farm (w tys.)	10,7	109,1	214,0	466,0	608,1	443,7	257,7
Udział w łącznej liczbie kierowników farm (2109,35=100%)	0,5	5,2	10,2	22,1	28,8	21,0	12,2

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

obszarowych zaznaczył się proces zmniejszania ich liczebności, przy czym najwięcej gospodarstw „wypadło” w grupie 180–499 akrów – 82,2 tys. Jest to proces obiektywny, wynikający w głównej mierze z niekorzystnych nożyc cen, wymuszających poszukiwanie ścieżek prowadzących do zwiększania lub przynajmniej utrzymywania poziomu uzyskiwanych dochodów. Z jednej strony, skłania to do zwiększania skali produkcji (między innymi poprzez zwiększanie obszaru), a z drugiej – do podejmowania pracy poza farmą i zmniejszania wielkości obszarowej farm (tab. 3).

TABELA 3. Liczba i struktura farm według grup obszarowych w latach 1997–2012
TABLE 3. Number and structure of farms by size in the years 1997–2012

Grupy obszarowe (w akrach)	1997		2002		2007		2012	
	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%
1–9	205,4	9,3	179,34	8,4	232,8	10,6	223,6	10,6
10–49	530,9	24,0	563,8	26,5	620,3	28,1	589,5	27,9
50–179	694,5	31,3	658,7	30,9	660,5	30,0	634,0	30,1
180–499	428,2	19,3	388,6	18,3	368,4	16,7	346,0	16,4
500–999	179,4	8,1	161,6	7,6	149,7	6,8	142,6	6,8
1000–1999	103,0	4,6	99,0	4,7	92,7	4,2	91,3	4,3
2000 i więcej	74,4	3,4	78,0	3,7	80,4	3,6	82,2	3,9
Razem	2 215,9	100,0	2 129,0	100,0	2 204,8	100,0	2 109,3	100,0

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

Wartość ziemi i budynków w przeliczeniu na farmę wyniosła w 2012 roku około 1,1 mln USD i wzrosła w stosunku do 1997 roku blisko 2,6 razy, co nawet przy skumulowanym wskaźniku inflacji dla lat 1997–2012 wynoszącym 43%⁸ wskazuje, że realna ich wartość wzrosła mniej więcej dwukrotnie. Podobną skalę wzrostu zaobserwowano w ujęciu na 1 akr powierzchni farmy. Jednym z czynników kształtujących szybkie tempo wzrostu wartości ziemi może być stale postępujący proces kurczenia się jej zasobów, a także dobra koniunktura na globalnych rynkach rolnych, skutkująca wzrostem popytu na ziemię.

⁸ Jest to wskaźnik CPI (consumer price index) wyliczony z wykorzystaniem danych i za pomocą kalkulatora Bureau of Labour Statistics w Waszyngtonie dostępnego na stronie <http://www.usinflationcalculator.com/>.

Nieco mniejszą skalę wzrostu zanotowano w przypadku wartości maszyn i urządzeń przypadającej zarówno na farmę, jak i ogółem w rolnictwie w USA. Jednakże świadczy to o stałym zwiększaniu technicznego uzbrojenia pracy, substytuującego siłę roboczą (tab. 4).

TABELA 4. Wartość rynkowa ziemi, budynków, maszyn i urządzeń w latach 1997–2012 (w cenach bieżących)

TABLE 4. The market value of land, buildings, machinery and equipment in the years 1997–2012 (current prices)

Lata	1997	2002	2007	2012	2012/1997 [w %]
Wartość ziemi i budynków					
Na 1 farmę (w tys. USD)	416,0	537,8	791,1	1 075,5	258,5
Na 1 akr (w USD)	967	1 213	1 892	2 481	256,6
Wartość maszyn i urządzeń					
Ogółem (w mln USD)	119 302	136 624	194 783	243 966	204,5
Na farmę (w USD)	53 861	66 570	88 357	115 706	214,8

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

W analizowanym okresie notowano szybsze tempo wzrostu wydatków na środki obrotowe w relacji do wartości sprzedaży produktów rolniczych wytworzonych w skali roku. Uwzględniając wcześniej wspomniane wyższe tempo wzrostu wartości ziemi, budynków, maszyn i urządzeń od wartości produkcji sprzedanej można stwierdzić, że w rolnictwie amerykańskim następuje stały wzrost kapitałochłonności produkcji rolniczej.

W 2012 roku łączna wartość sprzedanej produkcji rolniczej w USA osiągnęła blisko 395 mld USD⁹, czyli prawie dwa razy więcej w porównaniu z 1997 rokiem. W przeliczeniu na farmę średnia produkcja osiągnęła 187,1 tys. USD (tab. 5).

TABELA 5. Wartość rynkowa sprzedanej produkcji rolniczej oraz wydatki poniesione na środki obrotowe w latach 1997–2012 (w cenach bieżących)

TABLE 5. The market value of agricultural products sold and expenses incurred for working capital in the period 1997–2012 (current prices)

Wyszczególnienie	Lata				Dynamika zmian
	1997	2002	2007	2012	2012/1997 [w %]
Wartość sprzedanej produkcji rolniczej ogółem (mld USD)	201,4	200,6	297,2	394,6	195,9
Produkcja sprzedana na farmę (tys. USD)	90,9	94,2	134,8	187,1	205,8
Wartość wydatków na produkcję rolniczą ogółem (mld USD)	157,8	173,2	241,1	328,9	208,4
Wydatki na produkcję rolniczą na farmę (tys. USD)	71,2	81,4	109,4	155,9	219,0

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

⁹ W 2012 roku produkcja towarowa wyniosła w Polsce 75,5 mld zł, patrz: [Rolnictwo w 2012 r., 2013, s. 68].

Analiza zmian głównych grup wydatków ponoszonych z tytułu prowadzenia produkcji rolniczej wykazała zróżnicowanie dynamiki nakładów finansowych na różne kategorie wydatków związanych z produkcją rolniczą. Co ciekawe, w najmniejszym stopniu w latach 1997–2012 wzrosły koszty z tytułu odsetek od zaciąganych kredytów (137,5%). W przypadku paliw „rewolucja łupkowa” przyczyniła się w późniejszym okresie do obniżki ich cen, co wpłynęło na poprawę efektywności rolnictwa amerykańskiego. Przy czym należy zauważyć, że wydatki na paliwa stanowiły niewielki odsetek łącznych wydatków na środki obrotowe.

Na poziomie niższym od średniej dla całego rolnictwa kształtowała się także dynamika wzrostu wydatków na zakup albo leasing żywca lub drobiu do dalszego chowu (187,4%) oraz koszt najemnej siły roboczej (184,9%).

Najsilniejszym wzrostem charakteryzowały się nakłady na: nawozy, wapno i uszlachetniacze do gleby (303,2%), paliwa (263,5%), pasze (232,2%) i pestycydy (223,0%).

Generalnie można stwierdzić, że decydujący wpływ na wzrost kosztów produkcji w rolnictwie amerykańskim wywierają nakłady ponoszone na środki produkcji wytwarzane przez przemysł chemiczny (tab. 6).

TABELA 6. Wydatki na produkcję rolniczą w latach 1997–2012

TABLE 6. Selected farm production expenses in the years 1997–2012

Grupy wydatków	1997		2002		2007		2012		2012/1997 (w %)
	wartość (w mld USD)	udział (w %)	wartość (w mld USD)	udział (w %)	wartość (w mld USD)	udział (w %)	wartość (w mld USD)	udział (w %)	
Zakup lub leasing żywca lub drobiu	22,2	14,1	27,4	15,8	38,8	16,1	41,6	12,6	187,4
Pasze	34,7	22,0	31,7	18,3	49,1	20,4	75,7	23,0	232,2
Nawozy, wapno i dodatki glebowe	10,0	6,3	9,8	5,7	18,1	7,5	28,5	8,7	303,2
Paliwa	6,7	4,2	6,7	3,9	12,9	5,4	16,6	5,0	263,5
Najemna siła robocza	15,5	9,8	18,6	10,7	21,9	9,1	27,0	8,2	184,9
Koszty z tytułu odsetek	9,4	6,0	9,6	5,5	10,9	4,5	12,1	3,7	137,5
Pestycydy	7,9	5,0	7,6	4,4	10,1	4,2	16,5	5,0	223,0
Pozostałe	51,4	32,6	61,8	35,7	79,3	32,8	110,9	33,8	215,8
Razem	157,8	100,0	173,2	100,0	241,1	100,0	328,9	100,0	208,4

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

Ilustracją procesu pogarszania się warunków ekonomicznych dla rolnictwa jest kształtowanie się nożyc cen, wyrażane poprzez relację cen płaconych za środki do produkcji do cen otrzymywanych za sprzedane produkty rolnicze. W 2010 roku proces ten uległ zahamowaniu, ale wskaźnik nożyc cen nadal był niekorzystny dla rolnictwa (tab. 7).

TABELA 7. Ceny płacone i ceny otrzymywane przez farmerów w latach 2000–2010 (1990–1992=100)
TABLE 7. Indexes of prices paid and received by farmers: 2000–2010 [1990–1992=100]

Lata	2000	2005	2009	2010
Ceny otrzymywane	96	114	131	145
Ceny płacone	119	142	178	182

Źródło: U.S. Census Bureau, *Statistical Abstract of the United States: 2012*, Agriculture, Tablica 845, s. 545.

W 2012 roku zarówno liczba, jak i powierzchnia farm ujmowana według głównego kierunku produkcji rozkładała się niemal „po równo” pomiędzy produkcję roślinną i zwierzęcą. W strukturze farm ujmowanej według głównego kierunku produkcji zdecydowanie dominują te, które zajmują się głównie chowem bydła (32,2%) oraz uprawą rzepaku i zbóż (17,5%). Stanowią one łącznie blisko połowę ogólnej liczby farm i dysponują odpowiednio 31,7% i 40,2% łącznej powierzchni farm¹⁰.

Wysoki stopień specjalizacji tych farm sprawia, że te specjalizujące się w produkcji roślinnej legitymują się bardzo niską sprzedażą produkcji zwierzęcej – tylko 5,1% łącznej sprzedaży tej grupy farm. Te zaś o specjalizacji w produkcji zwierzęcej charakteryzowały się bardzo niskim poziomem sprzedaży produkcji roślinnej – tylko 5,7% łącznej sprzedaży tego typu farm (tab. 8).

TABELA 8. Liczba farm, powierzchnia oraz wartość rynkowa sprzedanej produkcji według głównego kierunku produkcji w 2012 roku

TABLE 8. The market value of sold production by main commodity groups in 2012

Farmy według głównego kierunku produkcji	Liczba farm (w tys.)	Struktura (w %)	Powierzchnia (w tys. akrów)	Struktura (w %)	Wartość rynkowa sprzedanej produkcji					
					razem (w mld USD)	struktura (w %)	roślinna (w mld USD)	struktura (w %)	zwierzęca (w mld USD)	struktura (w %)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Razem	2 109,3	100,0	914,5	100,0	394,6	100,0	212,4	100,0	182,2	100,0
Produkcja roślinna,										
w tym:	1 055,0	50,02	454,1	49,7	209,4	53,1	200,1	94,3	9,3	5,1
Rzepak i zboża	369,3	17,5	289,8	31,7	127,7	32,4	120,6	56,8	7,2	3,9
Warzywa i melony	43,0	2,0	8,2	0,9	16,7	4,2	16,6	7,8	0,1	0,1
Owoce i orzechy	93,0	4,4	13,2	1,4	25,5	6,5	25,3	11,9	0,1	0,1
Uprawy szklarniowe, szkółkarstwo i kwaciarstwo	52,8	2,5	4,5	0,5	14,7	3,7	14,7	6,9	0,0	0,0
Inna produkcja										
roślinna	496,8	23,6	138,4	15,1	24,8	6,3	23,0	10,8	1,8	1,0
Produkcja zwierzęca,	1 054,3	49,98	460,4	50,3	185,2	46,9	12,2	5,7	173,0	94,8
w tym:										
Bydło	678,9	32,2	367,2	40,2	112,2	28,4	8,4	4,0	103,8	56,9
Trzoda chlewna	21,7	1,0	5,2	0,6	22,6	5,7	2,2	1,0	20,0	11,0

¹⁰ Do powierzchni farm zaliczono: ziemię pod uprawami, łąki i pastwiska, nieużytki i ugory czasowo wyłączone z produkcji rolnej, tereny zalesione i podmokłe (z wyjątkiem przeznaczonych na cele nierolnicze), jak również tereny objęte programami prośrodowiskowymi.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Drób i jaja	52,8	2,5	6,4	0,7	43,7	11,1	0,9	0,4	42,8	23,5
Owce i kozy	73,3	3,5	11,7	1,3	0,8	0,2	0,0	0,0	24,6	13,5
Akwakultura	4,1	0,2	1,0	0,1	1,5	0,4	0,0	0,0	1,5	0,8
Inna produkcja zwierzęca	223,5	10,6	68,9	7,5	4,4	1,1	0,6	0,3	3,8	2,1

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

Zróźnicowane tendencje w badanych latach zaobserwowano w kształtowaniu się wskaźników obrazujących strukturę farm według dni pracy poza farmą oraz pierwszego miejsca pracy kierownika farmy, opisujących skalę występowania dwuzawodowości. Najmniejsze wahania zarówno liczby farm, jak też ich udziału w badanej zbiorowości dotyczyły grupy kierowników farm pracujących ponad 200 dni w roku poza rolnictwem. We wszystkich latach zjawisko to dotyczyło blisko 40% ogółu farm (tab. 9).

TABELA 9. Liczba i struktura farm według liczby dni pracy poza gospodarstwem oraz pierwszego miejsca pracy kierownika farmy w latach 1997–2012

TABLE 9. Number and structure of farms by the number of days of work off-farm and primary occupation of the principal operator in the years 1997–2012

Wyszczególnienie	1997		2002		2007		2012	
Według dni pracy poza gospodarstwem								
Liczba dni pracy	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%
Zero	832,6	37,6	962,2	45,1	777,7	35,3	823,7	39,1
Jakakolwiek								
liczba dni	1 254,5	56,6	1 166,8	54,9	1 427,0	64,7	1 285,6	60,9
200 i więcej	870,9	39,3	832,3	39,1	876,3	39,7	842,6	39,9
Według pierwszego miejsca pracy								
Miejsce pracy	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%
Rolnictwo	1 044,4	57,5	1 224,2	47,1	993,9	47,8	1 007,9	45,1
Inne	1 171,5	52,9	904,7	42,5	1 210,9	54,9	1 101,4	52,2

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

W 2012 roku 1 428,9 tys. farm, tj. 68,3% łącznej ich liczby w USA, zrealizowało sprzedaż produkcji rolniczej o wartości poniżej 25 tys. USD (tab. 10). Oznacza to, że duża część ludności związanej z rolnictwem zaliczała się do grupy osób uzyskujących dochody w skali roku poniżej skali ubóstwa¹¹. W szczególności dotyczyło to tych farm/gospodarstw domowych, w których ich operatorzy deklarowali rolnictwo

¹¹ Zgodnie z U.S. Department of Health & Human Services roczny poziom dochodów brutto uzyskiwany przez czteroosobową rodzinę/gospodarstwo domowe uznawany za granicę ubóstwa wynosił w 2012 roku 23 050 USD. Dane pozyskane ze strony <http://aspe.hhs.gov/poverty> 31 października 2014 roku.

jako pierwsze miejsce pracy lub też nie wykonywali pracy poza gospodarstwem w żadnym wymiarze.

W analizowanym okresie jedynie dwie grupy farm zanotowały zwiększenie swojego udziału w strukturze według wielkości sprzedaży: grupa farm o najniższej rocznej wartości sprzedaży (do 2,5 tys. USD) oraz o największej sprzedaży (500 tys. i więcej USD), przy czym liczba tych farm zwiększyła się 2,2 razy. Potwierdza to wcześniej sformułowany wniosek o postępującej polaryzacji farm w USA, tym razem w wymiarze wielkości ekonomicznej, wyrażanej w rozmiarach sprzedaży produkcji rolniczej (tab. 10).

TABELA 10. Liczba i struktura farm według wielkości sprzedaży w latach 1997–2012

TABLE 10. Number and structure of farms by value of sales in the years 1997–2012

Farmy według wielkości sprzedaży (w tys. USD)	1997		2002		2007		2012	
	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%	liczba farm (w tys.)	%
Do 2,5	693,0	31,3	826,6	37,7	900,3	40,8	788,3	37,4
2,5–4,999	265,7	12,0	213,3	9,7	200,3	9,1	191,4	9,1
5,0–9,999	267,6	12,1	223,2	10,2	218,5	9,9	214,2	10,2
10,0–24,999	293,6	13,2	256,2	11,7	248,3	11,3	245,0	11,6
25,0–49,999	179,6	8,1	157,9	7,2	154,7	7,0	152,9	7,2
50,0–99,999	163,5	7,4	140,5	6,4	125,5	5,6	129,4	6,1
100,0–499,99	282,4	12,7	240,7	11,0	240,9	10,9	233,0	11,0
500,0 i więcej	70,4	3,2	70,6	3,2	116,3	5,3	155,2	7,4
Razem	2 215,9	100,0	2 128,9	100,0	2 204,8	100,0	2 109,3	100,0

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

Dane dotyczące sprzedaży bezpośredniej dostępne były wyłącznie z dwóch ostatnich spisów z lat 2007 i 2012. Może to świadczyć o tym, że w USA stała się ona przedmiotem szerszego zainteresowania dopiero w ostatnich latach. Sprzedaż bezpośrednia produkcji rolniczej, ma jak dotychczas, w USA niewielkie znaczenie, aczkolwiek zanotowano wzrost zarówno liczby, jak i udziału farm prowadzących sprzedaż bezpośrednią w strukturze ogółu farm w USA (6,9%). Wartość sprzedaży bezpośredniej wzrosła w latach 2007–2012 o 8,1% i wyniosła 1,3 mld USD, jednakże tempo wzrostu było niższe od stopy inflacji dla tego okresu, wynoszącej 10,7%¹².

Jednocześnie udział wartości sprzedaży bezpośredniej w wartości sprzedaży ogółem w 2012 roku uległa zmniejszeniu w stosunku do 2007 roku, stanowiąc zaledwie 0,332%. Świadczy to o szybszym rozwoju dużych ekonomicznie i obszarowo farm, dysponujących dużą podażą produktów rolnych, zainteresowanych innymi formami sprzedaży wytworzonej produkcji niż sprzedaż bezpośrednia (tab. 11).

¹² Wyliczono z wykorzystaniem danych i za pomocą kalkulatora Bureau of Labour Statistics w Waszyngtonie dostępnego na stronie <http://www.usinflationcalculator.com/>.

TABELA 11. Znaczenie sprzedaży bezpośredniej w rolnictwie USA w latach 2007–2012

TABLE 11. The role of direct selling in U.S. agriculture in the years 2007–2012

Wyszczególnienie	2007	2012	2012/2007 (w %)
Liczba farm prowadzących sprzedaż bezpośrednią (w tys.)	136,8	144,5	105,6
Udział farm prowadzących sprzedaż bezpośrednią w ogólnej liczbie farm (w %)	6,2	6,9	116,9
Wartość sprzedaży bezpośredniej (w mln USD)	1 211	1 309	108,1
Wartość sprzedaży bezpośredniej przypadająca na jedną farmę (w USD)	8,9	9,1	102,2
Udział wartości sprzedaży bezpośredniej w wartości sprzedaży ogółem (w %)	0,407	0,332	80,5

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

Wśród farm prowadzących sprzedaż bezpośrednią w latach 2007 i 2012 zdecydowanie dominowały farmy sprzedające rocznie produkcję rolniczą o wartości ponad 50 tys. USD. Farmy zaliczane do tej grupy w obu latach spisowych zrealizowały 58,1% łącznej sprzedaży bezpośredniej w USA. Jednocześnie pod względem liczby stanowiły one w tych latach zaledwie około 3,0% łącznej liczby farm prowadzących sprzedaż bezpośrednią (tab. 12).

TABELA 12. Sprzedaż bezpośrednia według grup wielkości sprzedaży w latach 2007–2012

TABLE 12. Direct sales by value of sales in the years 2007–2012

Farmy według grup wielkości sprzedaży (w USD)	2012						2007					
	liczba farm (w tys.)	struktura farm (w %)	wartość sprzedaży (w mln USD)	udział w sprzedaży (w %)	sprzedaż bezpośrednia na farmę (w USD)	udział farm ze sprzedaży bezpośredniej w liczbie farm ogółem (w %)	liczba farm (w tys.)	struktura farm (w %)	wartość sprzedaży (w mln USD)	udział w sprzedaży (w %)	sprzedaż bezpośrednia na farmę (w USD)	udział farm ze sprzedaży bezpośredniej w liczbie farm ogółem (w %)
1–999	56,0	40,9	21,2	1,8	378,6	2,5	57,6	39,9	21,5	1,6	373,3	2,8
1000–4999	50,0	36,5	114,0	9,4	2280	2,3	52,8	36,5	121,8	9,3	2306,8	2,5
5000–9999	13,1	9,6	88,2	7,3	6732,8	0,6	14,5	10,0	97,3	7,4	6710,3	0,7
10000–24999	10,0	7,3	151,1	12,5	15110	0,4	11,0	7,6	164,8	12,6	14981,8	0,5
25000–49999	3,9	2,9	133,3	11,0	34179,5	0,2	4,2	2,9	143,7	11,0	34214,3	0,2
50000 i więcej	3,9	2,9	703,5	58,1	180384,6	0,2	4,5	3,1	760,8	58,1	169066,7	0,2
Razem	136,8	100,0	1211,3	100,0	8854,5	6,2	144,5	100,0	1309,8	100,0	9064,4	6,9

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

Wsparcie rządowe uzyskiwane przez farmerów nominalnie utrzymywało się w latach 2007 i 2012 na podobnym poziomie, osiągając w 2012 roku 8,1 mld USD, co w cenach bieżących stanowiło wzrost o 1,25%, przy jednoczesnej stopie inflacji

wynoszącej 10,7%¹³. Oznacza to, że w 2012 roku farmy otrzymały realne wsparcie o około 10,0% niższe niż pięć lat wcześniej. Znalazło to odzwierciedlenie zarówno w zmniejszeniu wskaźnika ilustrującego udział wsparcia rządowego w łącznej wielkości sprzedaży, jak i w przeliczeniu na farmę – odpowiednio 2,0% i 5,2%.

Można więc stwierdzić, że w 2012 roku udział wsparcia rządowego, czyli rola renty politycznej w kształtowaniu dochodów w rolnictwie w USA zmniejszyła się realnie na rzecz renty ekonomicznej (tab. 13).

TABELA 13. Udział wsparcia rządowego w wartości sprzedaży w latach 2007–2012

TABLE 13. The share of government support in the value of sales in 2007–2012

	2007			2012		
	wartość sprzedaży łącznie ze wsparciem rządowym	wsparcie rządowe	udział (w %)	wartość sprzedaży łącznie ze wsparciem rządowym	wsparcie rządowe	udział (w %)
Ogółem (w mld USD)	305,2	8,0	2,6	402,7	8,1	2,0
Na farmę (w tys. USD)	138,4	9,5	6,9	190,9	9,95	5,2

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

Zgodnie z wynikami ostatnich dwóch spisów rolnych w USA udział farm korzystających ze wsparcia rządowego w ogólnej ich liczbie utrzymywał się na podobnym poziomie. W 2012 roku wsparcie otrzymało ponad 811 tys. farm, a w 1997 roku ponad 838 tys., co stanowiło odpowiednio 38,5% i 38,0% liczby farm ogółem.

W 2012 roku w stosunku do 2007 roku można zaobserwować znaczny wzrost udziału farm o wielkości łącznej sprzedaży powyżej 250 tys. USD w korzystaniu ze wsparcia rządowego, przy jednoczesnym obniżeniu się udziału farm o sprzedaży poniżej tego pułapu. Jednocześnie w obu okresach największy odsetek farm korzystających ze wsparcia rządowego – ponad 70% – notowano w klasach ekonomicznych farm o wielkości sprzedaży od 100 tys. do 1 mln USD (tab. 14).

Największy łączny strumień wsparcia rządowego nominalnie trafiał do najsilniejszych ekonomicznie farm. Natomiast w ujęciu klas ekonomicznych wyraźnie występowało zjawisko spadku udziału wsparcia rządowego dla farm w ogólnej wartości sprzedaży produkcji rolniczej wraz ze wzrostem rozmiarów sprzedaży przypadającej na farmę. W farmach o sprzedaży do 1 tys. USD wsparcie rządowe stanowiło 20% ogólnej wartości sprzedaży, podczas gdy w grupie farm o wartości sprzedaży powyżej 1 mln USD zaledwie 0,9%. Prawidłowość taką obserwowano zarówno w 2012 roku, jak i (z niewielkimi odstępstwami) w roku 2007.

Na tej podstawie można ponownie stwierdzić, że w USA malało znaczenie renty politycznej na rzecz renty ekonomicznej wraz ze wzrostem siły ekonomicznej farm. Jednocześnie warto zauważyć, że farmy o sprzedaży powyżej 1 mln USD, stanowiąc zaledwie 3,9% ogólnej liczby farm, dostarczały na rynek 66,2% produkcji rolniczej, natomiast ich udział we wsparciu ze środków publicznych wynosił 28,4%. Jeśli zaś

¹³ Wyliczono z wykorzystaniem danych i za pomocą kalkulatora Bureau of Labour Statistics w Waszyngtonie dostępnego na stronie <http://www.usinflationcalculator.com/>.

TABELA 14. Liczba farm objętych wsparciem rządowym i ich udział w ogólnej liczbie w latach 2007–2012

TABLE 14. Number of farms covered by government support and their share in the total number of farms in the years 2007–2012

Klasy ekonomiczne według wartości sprzedaży (w tys. USD)	2007			2012		
	liczba farm według wartości sprzedaży łącznie ze wsparciem rządowym (mld USD)	liczba farm objętych wsparciem rządowym (w tys.)	udział farm objętych wsparciem rządowym (w %)	liczba farm według wartości sprzedaży łącznie ze wsparciem rządowym (mld USD)	liczba farm objętych wsparciem rządowym (w tys.)	udział farm objętych wsparciem rządowym (w %)
do 1	428,8	42,4	8,5	499,9	35,8	8,3
1–9,999	718,5	250,7	32,5	771,9	219,2	30,5
10–24,999	271,5	110,5	40,3	274,3	101,6	37,4
25–49,999	162,9	85,8	52,4	163,5	79,6	48,9
50–99,999	134,0	83,2	64,4	129,2	82,5	61,6
100–249,999	141,7	109,9	73,8	149,0	101,5	71,6
250–499,999	95,7	75,0	77,9	96,3	74,7	78,1
500–999,999	77,6	46,4	73,0	63,6	60,0	77,3
1000 i więcej	81,7	34,7	60,1	57,3	56,4	69,0
Razem farmy (w tys.)	2 109,3	838,4	38,0	2 204,8	811,4	38,5

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

uwzględnimy farmy o wielkości sprzedaży 500 tys. USD i więcej, to okazuje się, że 7,4% farm wytwarzało 81% wartości produkcji sprzedanej i korzystało z 41,8% środków pochodzących ze wsparcia publicznego (tab. 15).

TABELA 15. Wartość sprzedaży włącznie ze wsparciem rządowym i jego udział w ogólnej wartości w latach 2007–2012

TABLE 15. The value of sales including government support and its share in the total value of sales in the years 2007–2012

Klasy ekonomiczne według wartości sprzedaży (w tys. USD)	2007				2012			
	wartość sprzedaży łącznie ze wsparciem rządowym (w tys. USD)	udział w sprzedaży (w %)	wsparcie rządowe (w mln USD)	udział wsparcia rządowego w wartości sprzedaży ogółem (w %)	wartość sprzedaży łącznie ze wsparciem rządowym (w tys. USD)	udział w sprzedaży (w %)	wsparcie rządowe (w mln USD)	udział wsparcia rządowego w wartości sprzedaży ogółem (w %)
Razem	305 204,4	100,0	7 983,9	2,6	402 697,8	100,0	8 053,3	2,0
Do 1	96,3	0,0	19,4	20,1	80,2	0,0	16,0	20,0
1–9,999	3 142,7	1,0	637,8	20,3	2 993,4	0,7	591,3	19,8
10–24,999	4 363,8	1,4	553,0	12,7	4 322,9	1,1	554,7	12,8
25–49,999	5 794,8	1,9	508,5	8,8	5 735,8	1,4	510,5	8,9
50–99,999	9 219,4	3,0	575,2	6,2	9 574,5	2,4	586,5	6,1
100–249,999	24 400,1	8,0	1 145,1	4,7	23 195,5	5,8	974,6	4,2
250–499,999	34 266,8	11,2	1 386,8	4,0	34 462,9	8,6	1 124,8	3,2
500–999,999	44 578,1	14,6	1 422,2	3,2	55 663,4	13,8	1 407,5	2,5
1000 i więcej	179 241,5	66,2	1 734,9	1,0	266 669,0	66,2	2 287,5	0,9

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

Rolnictwo amerykańskie jako agregat jest często postrzegane jako dział gospodarki przynoszący same profity. W rzeczywistości, tak jak i w innych krajach, jest zbiorem różnorodnych jednostek organizacyjnych, osiągających bardzo zróżnicowane wyniki ekonomiczne i w ostatnich dwóch latach spisowych blisko połowa z farm zanotowała zysk netto, a ponad połowa stratę netto.

W 2012 roku 20% gospodarstw (424 tys.) wytwarzało 96% całkowitej wartości zysków netto (tab. 16).

TABELA 16. Liczba i struktura farm uzyskujących zysk netto w latach 2007–2012

TABLE 16. The number and structure of farms receiving net gains in 2007–2012

Grupy farm według zysku netto (w tys. USD)	2007				2012			
	liczba farm (w tys.)	struktura (w %)	zysk netto ogółem (w tys. USD)	struktura (w %)	liczba farm (w tys.)	struktura (w %)	zysk netto ogółem (w mln USD)	struktura (w %)
Do 1	103,3	10,1	49,5	0,0	79,4	8,2	37,9	0,0
1–4,999	222,7	21,7	601,0	0,7	184,1	19,1	503,7	0,5
5–9,999	129,9	12,7	939,5	1,1	115,3	12,0	836,6	0,8
10–24,999	173,8	16,9	2 838,9	3,4	161,6	16,7	2 646,7	2,5
25–49,999	123,0	12,0	4 413,9	5,3	117,4	12,2	4 207,6	4,0
50 i więcej	273,1	26,6	74 308,3	89,4	306,2	31,8	97 689,0	92,2
Razem	1 025,8	100,0	83 150,7	100,0	964,0	100,0	105 921,5	100,0
Zysk netto na farmę	81,1				109,9			

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

W tym samym okresie stratę netto notowano odpowiednio w 54,3% i 53,5% ogólnej liczby farm, a średnia wielkość straty na farmę wzrosła nominalnie z 16,1 tys. do 23,9 tys. USD. Największy udział w rozmiarach straty netto notowanej w obu latach spisowych miały farmy, w których strata netto osiągnęła 50 tys. USD lub więcej. W 2007 roku w farmach z tej grupy kumulowało się 60,0% łącznie zanotowanej straty netto, a w 2012 – 61,7%. Przy czym farmy te stanowiły odpowiednio 5,1% i 7,6% ogółu farm notujących stratę netto (tab. 17).

TABELA 17. Liczba i struktura farm notujących stratę netto w latach 2007–2012

TABLE 17. The number and structure of farms achieving a net losses in the years 2007–2012

Grupy farm według wielkości straty netto (w tys. USD)	2007				2012			
	liczba farm (w tys.)	struktura (w %)	strata netto ogółem (w mln USD)	struktura (w %)	liczba farm (w tys.)	struktura (w %)	strata netto ogółem (w mln USD)	struktura (w %)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Do 1	135,0	11,5	68,5	0,4	97,5	8,5	49,1	0,2
1–4,999	428,1	36,3	1 191,1	6,3	346,2	30,2	992,3	3,6
5–9,999	248,7	21,1	1 783,0	9,4	250,5	21,9	1 810,0	6,6
10–24,999	228,2	19,4	3 548,5	18,7	261,4	22,8	4 093,2	15,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9
25–49,999	78,9	6,7	2 715,1	14,3	102,5	8,9	3 548,8	13,0
50 i więcej	60,0	5,1	9 646,7	50,9	87,1	7,6	16 874,8	61,7
Razem	1 179,0	100,0	18 952,9	100,0	1 145,3	100,0	27 368,1	100,0
Strata netto na farmę	16,1				23,9			

Źródło: 2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

PODSUMOWANIE

Analiza wyników spisu rolnego 2012 wykazała, że w latach 1997–2012 w rolnictwie amerykańskim kontynuowany był proces koncentracji gospodarstw. Procesowi temu towarzyszył spadek liczby farm o około 106 tys. oraz równoległe zmniejszenie się areалу gruntów rolnych, wynoszące 40,3 mln akrów¹⁴.

Średnia powierzchnia farm oscylowała w tym okresie wokół 430 akrów. W tym samym czasie obserwowano pogłębianie się polaryzacji struktury obszarowej farm, zwiększała się ich liczba o najmniejszej i największej powierzchni.

W badanym okresie postępował proces starzenia się kierowników farm, średni ich wiek wzrósł o ponad 4 lata i wyniósł 58,3 roku.

W okresie piętnastu lat wartość rynkowa ziemi i budynków oraz maszyn i urządzeń wzrosła ponad dwa razy. Ponaddwukrotnie wzrosły także wydatki na środki obrotowe, przewyższając wzrost wartości sprzedaży. W grupie wydatków na środki obrotowe najbardziej wzrosły wydatki na chemiczne środki produkcji. W warunkach niekorzystnego kształtowania się nożyc cen powodowało to wzrost kapitałochłonności produkcji rolniczej w rolnictwie amerykańskim.

W strukturze farm ujmowanej według głównego kierunku produkcji zdecydowanie dominowały dwa kierunki produkcji: bydło (32,2%) oraz uprawa rzepaku i zbóż (17,5%).

W okresie 1997–2012 notowano silne występowanie zjawiska dwuzawodowości. Ponad 50% kierowników farm – z wyjątkiem 2002 roku (42,5%) – deklarowało pracę poza farmą jako pierwsze miejsce pracy.

W 2012 roku blisko 70% farm zrealizowało sprzedaż produkcji rolniczej o bardzo niskiej wartości (poniżej 25 tys. USD). Sprzedaż bezpośrednią w 2012 roku prowadziło 6,9% ogółu farm w USA, natomiast wartość ich sprzedaży stanowiła zaledwie 0,3% wartości sprzedaży produkcji rolniczej ogółem. Świadczy to o relatywnie niskim znaczeniu tej formy zbytu produktów rolnych w kształtowaniu dochodów.

W ostatnich dwóch latach spisowych (2007 i 2012) nominalne wsparcie rządowe dla rolnictwa utrzymywało się na zbliżonym poziomie, osiągając w 2012 roku 8,1 mld USD, natomiast zmniejszył się udział wsparcia rządowego w wartości sprzedaży do 2,0%. Ponadto zmniejszył się udział wspieranych farm do 811 tys., stanowiąc 38,5% ich ogólnej liczby. Upoważnia to do sformułowania wniosku, że rola renty politycznej

¹⁴ Dla zobrazowania rozmiarów ubytku należy stwierdzić, że był większy niż ogólna powierzchnia użytków rolnych w Polsce w 2010 roku według PSR 2010.

w kształtowaniu dochodów w rolnictwie w USA uległa w ostatnich latach zmniejszeniu na rzecz renty ekonomicznej.

Ostatnie dwa spisy rolne w USA wykazały, że mniej niż połowa farm uzyskiwała zysk netto z prowadzenia produkcji rolniczej (około 46%), przy czym w farmach zaliczanych do grupy, która osiągnęła zysk netto w wysokości 50 tys. i więcej USD kumulowało się w latach 2007 i 2012 aż 89,4% i 92,2% łącznej wielkości zysku netto.

Na drugim biegunie lokowały się farmy notujące stratę netto. Farm takich było około 54%. Większość notowanej w obu latach spisowych łącznej straty netto charakteryzowało farmy, w których osiągnęła ona 50 tys. i więcej USD – odpowiednio: 60,05% i 61,7%.

Przytoczone powyżej dane świadczą o dużym stopniu zróżnicowania strukturalnego rolnictwa amerykańskiego. Nie jest to monolit, jak to często bywa przedstawiane, lecz mozaika farm o silnie zróżnicowanych parametrach ekonomicznych i społecznych.

BIBLIOGRAFIA

Amerykański Farm Bill i WPR Unii Europejskiej po 2013 roku, M. Drygas (red.), 2009: IRWiR PAN, Warszawa.

2012 Census of Agriculture, United States, Summary and State Data, Volume 1, Geographic Area Series, Part 51, USDA – NASS, May 2014.

Gospodarstwa rolne w Polsce na tle gospodarstw Unii Europejskiej – wpływ WPR, praca zbiorowa pod kierownictwem W. Poczty. 2013, GUS, Warszawa.

Rolnictwo w 2012 roku, 2013, GUS, Warszawa.

Statistical Abstract of the United States, 2012, U.S. Census Bureau.

US AGRICULTURE REVEALED BY THE AGRICULTURAL CENSUS OF 2012

Abstract: The article presents the main results of the Census of Agriculture conducted in the US in 2012. On this basis and in relation to the three previous censuses were presented the main directions of structural changes in agriculture. It was observed continuation of the process of concentration of farms in parallel with a significant loss of agricultural land. It was found the aging of farmers and strong a phenomenon of pluriactivity. It was showed an increase of capital intensity of agricultural production in terms of unfavorable changes in the indexes of prices paid and received by farmers. At the same time it was found reduced role of the political annuity and increased the economic annuity in shaping income in agriculture in the United States. It has been shown that less than half of the farms gained a net profit.

Key words: Census of Agriculture 2012, concentration of farms, loss of agricultural land, ageing of farmers, pluriactivity, capital intensity, direct sales, net gains